

## Abonamentul:

pe 1 an 5 cor.  
pe 1/2 an 2-50  
pe 1/4 an 1-25

## ROMANIA:

pe 1 an 7 lei  
pe 1/2 an 3-50

# ȚARA NOASTRĂ

REVISTĂ SĂPTĂMANALĂ.

Redacția  
și  
administrația  
SIBIIU  
NAGYSZEBEN  
strada Morii 8.

Sz. 12568/907.

bftö.

## Ö Felsége a király nevében.

A kolozsvári kir. törvényszék mint esküdt bírósága Bárá Rudnyánszky Béla curiai bíró elnöke alatt Kerekes János kir. törvényszéki bíró és Endes Miklos kir. törvényszéki bíró, valamint Pap Victor joggyakornok mint jegyző-könyvvezető részvétele mellett, a vád tanácsnak 1907 évi 11868 sz. a. kelt vádhatározatában Dr. Lupás János ellen osztály elleni izgatás vétsége miatt foglalt vád fölött — a kir. törvényszéknek 1907 évi 11868 szám alatt kelt végzése folytán Szölössy Jenő kir. alügyész mint Közvádlnak, vádlottnak és Dr. Morariu István ügyvéd mint védőnek jelenlétében, 1907 évi november hó 23 napján megtartott nyilvános főtárgyalás alapján, a vád és védelem meghallgatása után következőleg

### ítélt:

Miután az esküdtek a hozzájuk intézett következő kérdésre:

Bűnös-e Dr. Lupás János vádlott, mint a Nagyszebenben megjelenő „Țara Noastră“ című folyóiratnak 1907 évi április hó 1-én megjelent 14 számában közzétett „Toate plugurile umbli“ című cikk szerzője abban, hogy ezen cikknek a 11868/907 bf. sz. kir. törvényszéki vádtanácsi vádhatározatban tüzetesen megjelölt szavaival a földművelők osztályát a földbirtokosok osztálya ellen gyűlöletre izgatta. Igen-e vagy nem? — hétnél több szavazattal igennel válaszoltak,

Dr. Lupás János szelisteyei születésű, 27 éves, gör. kel. vallású, nős, vagyontalan, nagyszebeni lakos, tanár vádlottat a kir. törvényszék bíróság is bűnösnek mondja ki a Btk 172 § 2 bekezdésébe ütköző osztály elleni izgatás vétségében is ezért ugyan ezen törvény szakasz alapján az ítélet fogamatba vételétől számítandó három (3) havi államfogházra mint fő-, továbbá az 1892 évi XXVII t.-czben meghatározott cizélokra fordítandó 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett a Kolozsvári kir. ügyészségnél fizetendő s behajthatatlanság esetén a Btk 53 §-a alapján további husz (20) napi államfogház átváltoztatandó kettőszáz (200) korona pénzbüntetésre mint mellékbüntetésre itéli.

Kötelezi továbbá vádlottat a BP 480 §-a alapján arra, hogy az eddig 10 koronában felmerült, valamint a megfelmérülendő bünyügi költségeket (BP. 479 §-a) az államkincstárnak megtérítse, — e költségeket azonban vádlott igazolt vagyontalansága miatt az 1890 évi XLIII t.-cz. 4 §-a értelmében egyelőre behajthatatlanoknak nyilvánítja. Kötelezi egyszersmind a „Țara Noastră“ című lap kiadóját a BP. 574 §-a utolsó bekezdése alapján arra, hogy jelen ítélet jogerőre emelkedése után az 1848 évi XVIII t.-cz. 35 §-ában foglalt jogkövetkezmények terhe alatt a lap legközelebb megjelenő számának az elején egész terjedelmében közlétegye.

Végül az ítélet jogerőre emelkedése után a Nagyszebeni gör. kel. érsek-metropolitai székkal mint a vádlott felettes hatóságáról közölni rendeli.

### Indokok:

Vádlottnak az ítélet rendelkező részében irt vétségben történt bűnössé nyilvánítása az esküdteknek fenntidézett határozatán alapszik.

A bíróság a büntetés mértékének megállapításánál egyedüli enyhítő körülményként a vádlott büntetlen előéletét vette figyelembe.

Ezzel szemben súlyosító körülmény gyanánt tekintette vádlottnak tanári állását, — a melynél fogva különösen köteles minden oly cselekménytől tartózkodni a mely a társadalmi rend és béke felforgatására alkalmas.

Ezek alapján a bíróság a büntetést a rendelkező részben irt arányos mértékben szabta ki.

Az ítélet egyéb rendelkezései a felhívott törvény szakaszokban találják indokukat.

A kir. törvényszék bftö osztályától.

Kolozsvártt, 1907 Nov. hó 23-án.

br. Rudnyánszki Béla s. k. Strobel s. k.

Jelen ítélet kiadatik azzal, hogy még nem jogerős s nem végrehajtható.

br. Rudnyánszky Béla s. k.  
elnök.

## Sașii și noua lege școlară.

Politica guvernamentală neînțeleasă a deputaților sași a stat de ani de zile în contradicere cu vederile poporului sășesc.

Totdeauna însă, corifeii sașilor au știut să împace pe conaționali lor, cu vorbe banale, cu promisiuni ce li-s'ar fi făcut din partea stăpânirii și cu câte o apucătură vicleană, că legea cutare și cutare n'are să se aplice față de sași cu toată rigoarea, ei vor fi și mai departe copii răsfățați și favorizații stăpânirii.

Și aveau dreptate conducătorii, căci nu trebuie să fii chiar inițiat în toate tainele politice sășesti, ca să nu observi, că în raport cu alte neamuri, sistematic li-s'au făcut favoruri excepționale cu cari apoi au îmbătat lumea cu vederi strimte și conduse de interese locale.

Intre multele favoruri vom număra fără îndoială drepturile neatrinse ce li-s'au lăsat la „universitate“ să dispună liber de averea colosală a acesteia pentru scopuri culturale sășesti și iarăș arondarea municipiilor la care s'a ținut cont de interesele specifice sășesti și numai foarte puțini sași n'au putut fi scoși din ghia-rele comitatului Alba-Iulia, Făgăraș și Cojocna, unde de sine înțeles, le merge cât se poate de prost dacă în genere mai poți vorbi prin acele părți de sași ca factor politic.

Chiar și ca factor cultural, a ajuns să stee, dacă nu mai pe jos apoi nici cu o linie mai superiori românilor, cu cari

## VIEAȚA LITERARĂ.

Societățile scriitorilor români. — Un scurt istoric al lor. — Mișcările mai nouă. — Incercarea recentă. — Un monument lui Eminescu.

Ideia, că dintr'o unire a forțelor intelectuale ar putea să rezulte mai mult bine pentru cultura poporului nostru, a existat de mult. Ea s'a ivit aproape odată cu începuturile vieții noastre literare. Rezultate pozitive prea bogate nu s'ar putea zice că a dat, căci, în afară de una sau două din aceste societăți, toate au avut mai mult caracterul unor incercări efemere: dorințe, planuri, proiecte de statute, puțin sgomot cu agitarea câtorva idei... și atâta tot. Dar a le face cunoștința este totuș interesant, mai ales acum, când ziarele bucureștene vestesc o nouă înjghebare de acest fel.

Despre cele dintâi două incercări ale scriitorilor români, de a se constitui în societate, am scris eu în broșura mea asupra ziaristiceii noastre. Una a avut loc la 1789, aici în Sibiiu și se constituise mai ales cu gândul de a da în vileag un ziar economic și a răspândi în popor diferite învățături folositoare. A doua e cunoscută sub numirea de „Societate filozoficească din mare principatul Ardealului“, cu sediul tot în Sibiiu, care s'a constituit la 1794, iar în anul următor, într'o „Inștiințare“ și-a tipărit programul de activitate.

Numele membrilor acestor societăți nu sunt stabile toate dar e sigur că toți câți se indelețniceau pe atunci cu limba română, în frunte cu Molnar și cu tovarășii acestuia de francmasonerie, erau grupați la un loc. Iar caracteristic este, că încă pe atunci conștiința unității noastre culturale era atât de formală, încât învățații din „Valahia“ făceau și ei parte din societatea dela Sibiiu, și programul lor de muncă privea poporul românesc din toate provinciile. S'ar părea că aceasta conlucrare, la opera civilizațiunei, a tuturor scriitorilor români, din ori-ce provincie ar fi, ne-a fost lăsată ca un patrimoniu de către părinții noștri.

A treia incercare s'a făcut la București, după revoluția lui Tudor. Restabilindu-se domnia română, boerii se întorc în țară, venind cu deosebire din Brașov, unde stătuseră mult timp și formaseră un fel de societate secretă pentru binele neamului, încă prin anul 1821. „La înturnarea lui Constantin Goleșcul — povestește Eliade — nu întârziam a ne cunoaște; eu succedeam lui Lazăr, Goleșcul își căută un soț și din ideile noastre puse la un loc eșl necețitatea de a se formă o nouă societate secretă. Statutele și principiile ei le așezai eu în anul 1827“. „Principiile“ aceste ale ilustrilor Goleșcul și Eliade erau următoarele: crearea de școale, fondarea unui ziar, abolitiia monopolului tipografic, „incurajarea spre traducțiuni în limba patriei“... iar titlul societății eră — deși nu corăspundeă întru

toate „Societate literară“. Membrii ei erau toți boerii de seamă; ei țineau „seanțe literare“ în casa lui Goleșcul, citeau gramatica lui Eliade, traduceau poezii din Lamartine și Boileau, — iar „citurile produceau mulțămire generală, căci pentru prima oară se invederă Românilor decât ar fi capabilă limba mojicească a celor ziși Vlăhi“. Murind însă Goleșcul, membrii acestei harnice societăți se risipesc și la 1828, societatea poate fi considerată ca desființată.

Doi ani în urmă, Eliade leagă tovarășie cu I. Câmpineanul, un alt boer, care pe timpul exilului său în Brașov, fusese începătorul unei societăți secrete. Ei se invoiesc a continuă opera lor de până aci și fac la 1833 statute pentru o nouă însoțire numită „Societatea filarmonică“. Asociându-și pe Aristia, traducătorul lui Homer, ei se dedică mai ales problemelor teatrale, deschid o școală de teatru și dau avânt literaturii dramatice. La Iași îi secundează Gh. Asachi, care fondase la 1836 și el o „Societate filarmonică“. Dar calomni și persecuțiuni politice le curmă însuflețirea și pe la 1838 societățile aceste două nu mai funcționează. Dar rolul lor rămâne bine marcat în istoria artei și literaturii noastre dramatice.

De-aci încolo, albia literaturii se lărgeste și scriitorii se înmulțesc. După anii patru-zeci, în cele două capitale ale provinciilor române, se găseau pleiade întregi de scriitori originali și

biet trăiesc în perfectă egalitate de drepturi și își vegetează traiul de pe o zi pe alta — deși materializează li-se îmbie din toate părțile ajutor începând dela „Schulverein“ până la băncile săsești putrede de bogate.

Dar în sfârșit cu minciuna nu o poți duce departe. Au eșit de mult ghiarele pisice din sac. Diplomatul Dr. Neugeboren, fruntașul director al ziarului „Tagblatt“ a simțit că nu mai poate amei pe sași. Nu e vorba de cei de acasă, ci înțeleg pe cei din străinătate, cari s'au revoltat unul pân' la unul văzând politica de duplicitate săsească, de a voi să te ții sas, să-ți aperi biserica și autonomia ei, și să cari în acelaș timp nuele la gardul ce-l face guvernul, ca să-ți ia lumina din grădină, să nu poți prăsi pomi altoiți și trandafiri, ci să te mulțamești cu buruieni, cari n'au multă nevoie de razele soarelui, cresc cu deabinele nedorite și în grădina cu flori.

S'a dus să se explice în Germania și a secerat, cum se spune tunete de — nemulțămiri — în loc de aplauze.

Și s'a întors omul nostru acasă mâhnit și a sunat în cornul de alarmă și a pus în mișcare aparatul destul de disciplinat al compatrioților noștri sași. Unul după altul s'au pronunțat „cercurile electorale“ contra legii nouă școlare — și răzimați pe acest vot de neîncredere dat guvernului — s'au incumetat deputații Dr. Schuller și Greskovitz să-și ridice cuvântul. Intr'atâta intrase în apele guvernului coaliționist, și intr'atâta-i sugrumase disciplina de partid, încât n'ar fi cutezat unul să ridice glasul, dacă nu premergea murmurul poporului săsesc. Și aici facem deosebire între poporul cinstit, între preoții, profesorii și negustorii sași, și între deputații, cari în aparență caută să țină legături cu alegătorii, de fapt însă le vine bine situația comodă din dietă și și mai bine le convine când se lapadă ca de satana de solidaritatea cu celelalte popoare amenințate în existența lor. Și ca să o dovedească aceasta — mai dau cu ciomagul în români, de cari — vorba

lor — nu se pot apăra pe teren economic — decât fiindu-le superiori în cultură.

„Lăsați-ne școalele noastre în pace“ strigă d-l Greskovitz, că noi suntem stâlpii statului și stâlpi nu putem fi, dacă nu suntem superiori românilor în cele culturale.

Ca și cum românii ar fi niște venetici de ieri de alaltăieri, niște anarhiști, tăciunari, cari la vreme de nevoie în loc să apere statul, au să îl dea de mal — așa reese din vorbirea deputatului săsesc al cercului Cristianului.

Ne vom însemna bine aceste vorbe și fiind una din calitățile noastre și „ține minte“ ne vom răfu, cu acest domn, care și-a uitat, că reprezintă un cerc a cărui majoritate o formează azi și o va forma mai ales mâne elementul românesc, cel mai cult, cel mai cinstit și cel mai disciplinat.

După votul de neîncredere dat de cercurile electorale, ne așteptam la altă luptă, la o luptă loială și principială.

Ne așteptam, ca deputații sași să-și îndrepte săgețile lor contra ministrului, care ia confesiunilor puțința de a susține școalele de repetiție economice — prin cassarea taxelor școlare — și le îmbie bani cu prețul cel mai mare ce îl poate da un neam, prețul limbei în aceste școale.

Căci bine să se știe, școalele de repetiție sunt datoare să le înființeze comunele, dacă nu le pot susține confesiunile din mijloace proprii, — cu ajutor dela stat — și *limba de propunere în aceste școale e limba statului*.

Ce-i pasă guvernului, dacă sunt părinți, cari pot și vreau să plătească taxe pentru fiii lor. Cei săraci și așa erau scutiți de ele, căci, de unde nu-i, nici D-zeu nu cere.

Dar în loc de o luptă bărbătească, lupta cum se cuvine să o dea reprezentanții unui popor cu conștiința demnității proprii — cer superioritate față de alt neam asuprit și prigonit ca să poată fi sasul jupân și stăpân și pe mai departe. Frumoase principii.

Dacă le convine d-lor așa o luptă pe noi nu ne importă, vom creșta și

această dovadă nouă de dragoste și ne vom merge drumul nostru.

Noi suntem dedați cu șicanele, sperăm că vom trece teaferi și peste aceste nouă persecuțiuni îndrăznețe și vom rămâne aceiace suntem — popor în dezvoltare firească, ori îi place d-lui Greskovitz ori nu-i place.

## ZILE FESTIVE.

Sibiul îmbracă adeseori haină de sărbătoare. Aici, alături de pacinicul element german, cultura noastră a putut să-și ia o dezvoltare tot mai simțită. Netulburate decât de umbra supărătoare a guvernelor, școala, ziaristica și asociațiile noastre din Sibiu, grație eforturilor unor serii de capete luminate, au putut să realizeze progrese însemnate. Însăș societatea românească din acest pitoresc oraș s'a încheat în mod considerabil, încât astăzi Sibiul este incontestabil un centru puternic al românismului, muncind din reputeri pentru viitor și ținând totdeauna seama de sacrele tradiții.

Serbătorile la noi sunt astăzi destul de dese. Suntem un popor destul de exuberant, ca să simțim nevoia exteroizării sentimentelor noastre. Și avem o dragoste destul de pronunțată pentru frumos și arte, pentruca să simțim poezia sărbătorii. Dar, și în afară de asta, sărbătorile sunt o necețitate socială pentru noi, căci sunt momentele cele mai potrivite pentru a ne întâlni și a lega un gând curat sub înriurirea lor. Un cântec măiestru, un discurs ales, o reprezentatie dramatică sunt totdeauna întăritoare de suflet și dătătoare de nădejdi.

Rosaliele sunt poate zilele cele mai potrivite pentru astfel de festivități. În credința popoarelor creștine, ele sunt considerate ca zile de bucurie. Astfel au fost socotite și la Sibiu în anul acesta.

Ceice ne-au oferit acum prilejul de elevație a fost brava noastră societate de cântări. Sunt ani mulți de când această societate își îndeplinește cu hărnicie și talent misiunea ei culturală între noi. Concertele ei sunt totdeauna frumoase triumfuri și ademenitoare puncte de atracție. Conducătorii ei au fost totdeauna talentați și productivi reprezentanți ai muzicii noastre. Efectele activității ei nu s'au văzut numai în lumea restrânsă sibiiană, ci în toate ținuturile Ardealului, unde membri de ai acestei societăți au pornit o mișcare similară. Elevii d-lui Dima de pildă, ai acestui vinjos stălp

traducători. Câțiva ardeleni, ca Aron Florian și Laurian erau printre dâșii. Cei dintâi sunt bucareștenii, cari la 1844 se grupează la un loc, formând *Asociația literară*. Cu data de 11 Ianuarie 1844 i-se scrie „Propășirei“, revista lui Alexandri la Iași: „De trei luni de zile noi am întocmit în toate mercurile suarele literare; ele se alcătuiesc de d-nii Tel, Voinescu, Boliac, Laurian, Eliad, Bălășescu, Urian, Negulici, Anagnost, Predescu, Filitis, Bolintineanu, doi Golești, N. și K. Balcescu ș. a. Cele mai multe desbateri s'au ținut asupra limbii. Am făcut apropiere între deosebiții autori și deosebitele sisteme și căutăm să venim la unul după care să scriem toți, ca să lipsească odată acest al doilea Babel. Suarelele aceste au făcut mare sgomot în Capitalie; toți cari la început le critica, acum se întorc ca să între ca mădulari Stăpânirea se lasă în pace, căci politică nu vorbim. De multă vreme nu s'a văzut la noi o adunare regulată și hotărâtă de vre-o două-zeci tineri... Astfel scrie corespondentul „Propășirei“. În realitate însă armonia între scriitori nu era așa de mare, căci după doi ani ei se reorganizează, modificându-și statutele și zicându-și *Asociație pentru înaintarea literaturii*. Aceste statute, votate la 29 și 30 Aprilie 1846, sunt iscălite de următorii: I. Văcărescu, K. G. Filipescu, St. Goleșcu, A. Ferechidi, C. Boliac, Ion Ghica, Laurian, I. A. Filipescu, C. B. Bălcescu, P. Poenaru, F. Aron, C. N.

Brăiloiu, I. Voinescu, I. I. Voinescu II, E. Predescu, C. A. Rosetti, Gr. Alexandrescu, I. Florescu, și I. D. Negulici. Precum se vede din această listă, Eliade-Rădulescu nu mai făcea parte din societate, desigur din pricina rivalităților. <sup>1)</sup> Și tot din cauza neînțelegerilor se vor fi zădărnicit frumoasele scopuri exprimate în statutele acestei societăți, care numără printre membri ei atâtea figuri devenite istorice în viața noastră culturală. Despre activitatea ei nu se găsesc multe urme, nici despre timpul desființării.

Trecând peste anii cinci-zeci ajungem la începuturile societăților mai trainice. Multe dintre ele, cum este „Asociațiunea transilvană“ (înf. la 1860) sau diversele societăți de lectură dela noi și din Bucovina, nu sunt propriu zis societăți de scriitori, căci nu au caracter educativ mult prea general. Incep însă a se ivi zorile celor două puternice grupări, cărora le-au fost rezervate două însemnate capitole în istoria unității noastre culturale: *Junimea* din Iași și *Societatea academică* din București. Cea dintâi, având dela început tendințe reformatorice pe terenul limbei și al literaturii noastre estetice, și-a pornit activitatea, prin prelegerile publice, încă în anul

<sup>1)</sup> Eliade scria în acest timp violente articole împotriva scriitorilor români, zeflemizindu-i în chestiuni de limbă. (Vezi Curierul d. a. 3, IV p. 343). Tot atunci porni el singur o întreprindere de traduceri literare, pentru cari publică un prospect. Dealtfel prin firea lui Eliade era mai puțin asociabil ca alții.

1863, iar dela 1867 incoace a propagat neîntrerupt aceleași credințe, fără a avea însă caracterul unei societăți organizate. Societatea academică însă, numită și ea la început „Societate literară“ trăiește — după afirmarea lui V. A. Ureche — de pe la 1859, căci atunci se organizase pentru întâiaș dată o mână de scriitori, cu gândul de a aduna la un loc, într'o Academie, pe fruntașii tuturor provinciilor române. Și ce-a făcut Academia pentru neam e prea cunoscut.

Numărul societăților literare însă, nu se oprește aici. Academia nici pe departe nu putea să cuprindă pe toți scriitorii. În afară de asta, ea are o chemare mult prea specială și se dedică mai mult chestiunilor de limbă și de istorie. Era foarte firesc, ca scriitorii să continue a-și căuta alte mijloace de întâlnire și de manifestare. La 1869 găsim deci o nouă societate, numită *Cercul literar Oriental*, cu cei din jurul revistei „Albina Pindului“. Printre membrii acestui cerc era și Eminescu, cu bunul său tovarăș Miron Pompiliu — Decadenții dela „Literaturul“ au aerul de a fi făcut și ei societate, zicându-și „Societatea oamenilor de litere“ și proclamând de președinte pe negustorul de grâne Veron! Iar la 1903 se constituie în mod solemn și destul de sgomotos *Societatea română de literatură și artă* (Ollănescu — Bengescu — Speranția — Pătrașcu — Lecca — Năsturel — Rosetti — Davila etc.), pe care Parlamentul o recunoaște de persoană morală, lău-

al muzicii noastre naționale, care cel dintâi a ridicat prestigiul societății, își îndeplinesc și astăzi o misiune de apostoli pe acest teren în Ardealul întreg.

De data asta un caz special a servit societății ca prilej de manifestare. S'a sărbătorit pretutindeni memoria compozitorului bucovinean Porumbescu și noi nu putem să nu ridicăm, împreună cu celelalte societăți, un imn de înălțare, o rugăciune pioasă pentru marele răposat. În tânăra noastră cultură artistică talente ca Porumbescu sunt rare și slăvirea memoriei lor se impune.

Afară de câteva cântece, s'a ales ca program cunoscutul „Craiu nou“, una din cele mai dezvoltate compoziții ale lui Porumbescu. În stadiul acesta al muzicii noastre de astăzi, „Craiu nou“, cu toate influențele lui evident străine, poate fi considerat ca o lucrare de valoare, încât însuflețirea ce a domnit în publicul nostru în tot timpul reprezentației eră desigur legitimă. Auzind variatele melodii, e sigur că mulți dintre noi au simțit regretul, că autorul acesta a dus în groapa lui timpurie atâtea speranțe.

Dar iată că în piepturile ascultătorilor o nouă speranță pornește a licări: aici în mijlocul nostru trăiește o tânără forță muzicală, care cu ocazia asta ne-a prezentat o mai vastă și complicată lucrare. Este d-l Brediceanu, ale cărui cântece populare, atât de iscusit armonizate, ne-au atras serioasa luare aminte. Lucrarea d-sale, atât de frumos pusă în evidență de corul și de soliștii societății, a fost primită cu vioiciune și cu multă nădejde pentru viitor. Și e incontestabil, că acest succes trebuie să-i bucure pe toți câți poartă grijă și dragoste muzicii noastre.

Noi îl înregistrăm cu deosebită plăcere, pe cum cu aceeași plăcere luăm act de întreaga manifestare socială din zilele aceste. În viața noastră așa de amară și tulburată de atâtea mizerii politice, serbări de aceste cad ca niște picuri de rouă pe sufletul pribeagului trudit.

**Pentru d-l Aurel C. Popovici.** Oamenii cu dresură filozofică sunt de obicei foarte calmi, cum se cade și inofensivi: ei deapănă în liniște gândurile altora, combină sisteme și doctrine și nimeni nu le ia în nume de rău unicele lor manii: Platon, dacă nu ne înșelăm, consideră pe acești oameni drept un gen de tranziție între învățat și ignorant. D-l Popovici, a cărui predilecție pentru

acest soi de speculațiuni este cunoscută, caută să iasă din liniștea caracteristică bravilor cugețatori pasivi. D-sa devine adeseori agresiv și pe cât e de plăcut când teoretizează, pe atât de urită figură face când atacă. Câtă vreme, de pildă, schimbă harta Europei, dând fiecărui popor pământ și drepturi din belșug, mutând granițele sacrificând „enclavele“ etc., îl urmăream cu plăcerea cu care urmărești primele evoluții ale unui inventator de balon dirigiabil. Dar ce păcat, că ceice se ridică un moment în văzduh, au și ei iluzia înălțimei și nu văd decât în mare, o Austrie mare, o idee mare, o primejdie mare, o trădare mare și în centrul tuturor acestor mărimi stă însăși personalitatea lui cea mare. Psihologicește este apoi explicabil, că dela înălțimea asta amețitoare ei nu zăresc pe pământ decât oameni mărunți, răi, periculoși, anarhiști, trădători, și anti-creștini...

Dar să fim concreți.

În discuția d-sale cunoscută — care pasămite va continua tocmai până la Crăciunul viitor — d-l Popovici a tărit și numele lui Goga. Discuția asta aveă multe părți umoristice de fond și colosale incorectitudini de formă, iar unul din momentele ei hazlii eră desigur și invocarea d-lui Goga de mărturie în această batrahomografie. D-l Popovici cu bunăcredința, gravitatea și cinstita convingere care îl caracteriză, îl scoate pe d-l Goga nici mai mult nici mai puțin decât adversar al bisericii și cu toată explicarea ce îi se dă de noi, continuă a reedita aceste naivități, după blondul combatant dela „Revista teologică“.

Aceasta este extra-ordinar.

Cum poate să se preteze la așa ceva un om serios, un reformator, unul care a cetit toată Biblia și pe întreg Houston Stwar Chamberlain nu înțelegem. Cum l-a lăsat inima să-l scoată periculos tocmai pe Goga rămâne o enigmă, căci ori și cum, d-l Popovici putea să acorde lui Goga cel puțin atâtea credit și stimă cât unui Swenhausen oare-care... Toată afacerea asta ne-ar face să zămbim, dacă nu ne-ar supăra să vedem cum se clatină simțul realității și dragostea de adevăr într'o minte destul de aleasă, făcând loc închipuirilor și unor glume sibiene.

Cu de astea nu luăm Austria mare d-le Popovici... și pierdem și enclavele!

dându-i intenția de a apăra în viitor proprietatea literară și artistică în țară. Murind însă Ollănescu — Ascanio, președintele Societății, nu se mai aude nimic despre existența ei.

\*

Acesta ar fi, foarte pe scurt, istoricul societăților noastre literare, vrednice de altfel de un studiu amănunțit. Icoana nu e întreagă, căci o serie de alte societăți culturale, în țară ca și în provinciile subjugate, au fost alimentate de scriitorii de odinioară. Totuș fazele generale acestea sunt. Astăzi, când literatura s'a lărgit așa de mult, când problemele atingătoare de viața literaților s'au înmulțit și ele, nevoia de a se întruni e desigur și mai mare. Și e foarte explicabil, că încercările se repetă.

La 1904 făcusem eu însu-mi o încercare. Împreună cu St. O. Iosif, pe atunci prietin al meu, făurisem niște statute pentru o societate, pe care noi voiam s'o botezăm *Societatea Mihail Eminescu*. Luasem pildă dela nemți, cari au o „Goethegesellschaft“ și dela Unguri, cari se însuflețesc pentru a lor „Petőfi-társaság“. Gândul nostru eră de a aduna pe toți scriitorii neangajați în alte societăți și, în afară de chestiunile literare, să discutăm posibilitatea ridicării unui monument celui mai mare poet al neamului. Afară de d-l Vlăhuță însă, singurul care s'a grăbit să iscălească statutele, nimeni nu s'a încălzit de ideia noastră și planul a rămas baltă.

Au urmat apoi încercările din anii din urmă, certurile și rivalitățile, cari își au și ele rostul lor. În mijlocul acestora iarăș s'a născut gândul unei societăți și în revista „Viața literară“ eu și amicii mei am solicitat în repetite rânduri necețitatea unei concentrări. Am accentuat însă totdeauna că nu de dragul armoniei și a păcei trebuie făcută societatea, ci din cauza multor chestiuni de ordin material și social, cari privesc pe toți scriitorii deopotrivă. Alții însă au judecat altfel și, plecând din principiul că numai aceia pot alcătui o societate cari își sunt simpatici reciproc și inofensivi, s'au strâns într'o bună zi din luna trecută și s'au proclamat în *Societatea scriitorilor români*. Titlul este cam rău ales, căci în recenta societate, n'au intrat decât o parte din scriitori și încă nu tocmai cei mai de seamă, — este deci numai societatea unor scriitori. Mai are societatea cea proaspătă cusurul că nu și-a întocmit un program pornit din nevoile noastre, ci și-a comandat statutele societății „Oamenilor de litere“ din Paris, pe cari le-a tradus și vrea să le aplice întocmai.

Aud acum că lucrurile n'o să rămână aci și că la toamnă se va face o întrunire a tuturor scriitorilor, fără deosebire de colori estetice și fără a ține seama de animozități. Cu ocazia aceea se va face în sfârșit ceva serios. Să așteptăm deci până atunci. Dar dacă acel congres se va face, bine ar fi să reluăm, cu toată

## CRONICA LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ.

Cu prilejul aniversării unui pătrar de veac dela moartea lui Ciprian Porumbescu, *Reuniunea română de muzică* din localitate a sărbătorit prin patru producții corale și teatrale, amintirea regretatului compozitor bucovinean.

Festivitățile în cinstea lui Ciprian Porumbescu s'au început Luni, în 15 Iunie, printr'un matineu dat cu concursul capelei orașenești în sala cea mare a societății „Gesellschaftshaus“, la care au vorbit frumos pentru deschidere, președ. reuniunii, pâr. Dr. E. M. Cristea, și d-l Timoteiu Popovici, profesor seminarial, despre *Ciprian Porumbescu*.

S'au executat „Imnul“ lui Porumbescu, „Hora“ de Dima, și două compoziții originale — dintre cari, una nouă — ale harnicului dirigent al corului, d-l A. Bena.

Seara, în fața unei săli pline, s'a dat la Teatrul orașenesc „Șezătoarea“, icoană din popor, cu textul de d-nii C. Sandu-Aldea și Ion Borcia, și muzica — minunată impletitură unitară de melodii pe motive românești, de D. Tiberiu Brediceanu.

Prin îngrijita studiere a rolurilor, prin pitorescul frumoaselor costume săliștene, dar mai ales prin frumusețea ariilor și corurilor. *Șezătoarea* a stârnit un entuziasm extraordinar în public; s'au oferit flori autorului și d-nei Veturia Triteanu, principala interpretă din *Șezătoarea*; amândoi, au fost purtați în triumf, de coriști, entuziasmați și ei.

D-l Iuliu Enescu, regizorul, și-a dat concursul său prețios nu numai conducând reprezentațiile, dar jucând și d-sa, cu o măiestrie vrednică de teatrele fruntașe, rolul unui bătrân șiret, Moș Marin; o frumoasă impresie a făcut d-l S. Roșca, prin vocea-i de tenor, limpede și mlădioasă, — și d-l Navrea, în rolul posnașului Stan.

Nu se poate mai potrivită în rolul mamei Dumitra, d-ra T. Bogdan, și d-na Iulia Dancăș, o nevastă din șezătoare; iar d-ra Ana Voileanu, a fost o Mărioară plină de farmec.

A urmat *Craiu nou*, operetă în două acte de C. Porumbescu, textul de V. Alexandri.

De data aceasta, fetele și flăcăii au purtat frumoasele costume ale țărancelor din regat; cântecele și jocurile au plăcut tot așa de mult ca și în „Șezătoarea“; în „Craiu nou“ a dirijat orchestra și corurile d-l Bena, dovedind un frumos talent

atenția meritată, chestiunea monumentului lui Eminescu. Ar fi o faptă reală, mult mai meritu-oasă decât toate discuțiile sterpe, dacă scriitorii români de toate nuanțele ar hotări să pornească o mișcare pentru adunarea unui fond din care să se înalțe în curând un monument lui Eminescu. Au toți bărbații politici, are Alexandri, iar Academia a adunat o sumă însemnată pentru un nou monument poetului mîrceștian. Numai memoria lui Eminescu n'a fost încă distinsă după cum i-se cuvine. Cei chemați a o face suntem noi cei dintâi. Și dacă s'ar lua o hătărîre, dacă s'ar face apel la școale și la societăți, dacă ne-am organiza în comitete și am cutrieră țara ținând conferințe, sunt sigur că am reuși în scurtă vreme să dăm Capitalei țării un falnic monument în bronz.

Mai ales în vederea acestui scop e de dorit ca societatea scriitorilor să se întemeieze cât mai curând.

II. Chendi.

O depeșă din Tanger anunță că Mulay-Hafid a intrat în Fez cu mare pompă Sămbăta trecută.

Amiralul Filbert anunță că situația politică e liniștită în porturi.

Noutățile din Regiunea Fezului spun că șerarii refuză să furnizeze ce le cere Mulay-Hafid.

Inspectorul general Delorme și-a isprăvit inspecția în diferitele porturi ale Șaomei și a constatat că starea sanitară e satisfăcătoare.

de conducător, după ce ni-s'a arătat compozitor de talent în matineu.

Interpreții s'au achitat cu multă conștiințozitate de rolurile lor.

Doi tineri teologi, cari urcă întâia oară pe scenă, d-nii C. Ghișe și P. Cureau, — unul în rolul cîmpoierului Moș Corbu, iar celalalt într'al ispravnicului — au ținut încordată atenție publicului prin jocul lor plin de umor; multe aplauze au cules d-na Lucia Barbu, în rolul Anicăi, d-l S. Roșca, în Leonaș și Enescu în *Bujor*.

Prea... elegantă poate, pentru un rol de țărăncă, d-na Veturia Triteanu a avut momente fericite jucând pe Dochita; e de prisos să mai spunem însă, cum a cântat ariile din *Craiu nou*: vocea și arta d-sale au fermecat săli mult mai mari și mai pretențioase decât cea a teatrului de aici.

Au fost înălțătoare cele trei sări, în cari s'au repetat „Șezătoarea“ și „Craiu nou“; dar, ele ascund și o îndelungată muncă și pregătire, unite cu multe jertfe, pentru cari trebuie să fim recunoscători celor patru conducători ai mișcării artistice din Sibiu: d-nii Enescu, Brediceanu, Bena și d-nei Triteanu.

După ultima reprezentație; în noaptea de Joi spre Vineri, mare parte din asistenți s'au reținut la Hermansgarten, unde s'a petrecut până spre ziuă.

○  
In orașul nostru au stat câteva zile, cu prilejul sărbătorilor Rosaliilor, d-nii Il. Chendi, Sandu Aldea, Morandini, Raducan și Filip, directorul institutului „Minerva“; d-nii Al. Davila și Blank au trecut cu automobilul și s'au oprit o noapte aici.

○  
O descoperire arheologică, de mare importanță, s'a făcut cu prilejul lucrărilor de restaurațiune ale bisericii sf. Silvestru din Roma.

S'au găsit în cele trei sacrofagii cu rămășițele pământești ale papilor, obiecte sfinte lucrute cu multă artă, de o mare valoare arheologică.

○  
Treii scriitori și-au pus oficial, candidatura la locul rămas vacant prin moartea lui Emile Gebhart, din Academia franceză; în cea din urmă ședință a Academiei, s'au cetit și scrisorile lor.

Acești trei candidați sunt: generalul Bonnal, fost director al școlii de război, scriitor militar reputat; Gustave Schunberger, cunoscutul bizantinist și René Doumic, criticul dela *Revue des Deux Mondes*.  
Eft.

## Instrucția gratuită.

Votarea proiectului de lege.

După o discuție de trei zile, majoritatea Camerei deputaților a votat, în ședința de Marți, proiectul de lege despre instrucția gratuită în școlile elementare. Argumentele invocate împotriva condițiilor de cari se face pendent ajutorul statului au răsunat în pustiu. Oratorii români și sași înzadar au combătut proiectul; coaliția actuală are nevoie de „izbanzi și garanții naționale“ și argumentele nu pot să înfrângă postulatele șovinismului.

Pentru noi românii discuția asupra acestui proiect de lege a avut, însă, cu toate aceste un moment foarte interesant și caracteristic. E vorba de atitudinea deputaților sași. Reprezentanții, în Camera deputaților, ai poporului săsesc, abandonând pentru un moment tactica lor oportunistă, au combătut cu energie proiectul despre instrucția gratuită prezentat din partea unui guvern pe care îl sprijinesc și ei, fără să aducă, însă, în conglăsuire atitudinea lor cu logica faptelor — eșind din sinul partidului guvernamental care nu ține seamă de interesele poporului reprezentat prin ei. Deputații sași au combătut proiectul fără să li se micșoreze, însă, încrederea în guvernul care l-a prezentat.

Mult mai caracteristică decât atitudinea aceasta șovăitoare a „confracților“ sași sunt, însă, argumentele invocate de ei. Aproape toți oratorii sași au desfășurat, pe larg, primejdiile ce le involvă, pentru poporul săsesc, noul proiect — din cauza „expansiunii românilor“...

„Sașii sunt patrioți neșovăitori — a declarat, între altele, deputatul Cristianului, Dr. V. Greskovitz — și vor să rămână întotdeauna credincioși patriei maghiare. Trăim, însă, vremuri grele. Ducem o luptă pe viață pe moarte cu românii și chestia existenței poporului săsesc e identică cu marea chestie a conservării Ardealului pe seama Ungariei. Actualul proiect de lege va slăbi puterea de rezistență a sașilor, ceace va putea să fie fatal pentru întreaga noastră luptă“.

În aceeași ședință în care au răsunat aceste insinuații și profesări de patriotism ciudat și-a ridicat glasul și deputatul Radnei, distinsul orator d-l Vasile Goldiș, combătând cu temeinicie și erudiție proiectul de lege și răspunzând, în același timp, și deputaților sași.

D-l Goldiș și-a exprimat, înainte de toate, mirarea îndreptățită asupra modului de luptă a deputaților sași cari vor să apere interesele poporului lor debitând bănuiele neîntemeiate la adresa poporului român și falsificând tabloul real al stărilor din Ardeal când afirmă că numai poporul săsesc poate să asigure Ardealul pe seama Ungariei și că Ungaria ar pierde Ardealul dacă poporul român ar absorbi poporul săsesc. „Nu e admisibil ca sașii să-i prezinte pe români în lumină falsă și să le bănuiască patriotismul. În țara aceasta trebuie să se garanteze propășirea tuturor naționalităților“...

D-l Goldiș a analizat, apoi, cu multă competență însuș proiectul, dovedind că acest proiect disconsideră interesele unei majorități mari a cetățenilor țării. „Nu e just ca statul să despoaie școlile de veniturile lor (din didactru), iar despăgubirea să le-o acorde numai pe lângă niște condiții jignitoare. Proiectele de lege ca și cel la ordinea zilei nu s'ervesc decât scopurile maghiarizării volnice și nu pot avea rezultatele dorite. Dragostea pentru limba statului nu se poate deștepta pe calea aceasta care tot mai mult va îndepărtă naționalitățile dela limba oficială a statului...“

Chemat de câteva ori la ordine, amenințat cu luarea cuvântului, d-l Goldiș și-a terminat discursul cu declarația că nu primește proiectul.

Din partea românilor n'au mai luat cuvântul, împotriva proiectului, decât deputații Dr. Ștefan C. Pop și Vasile Damian. Expunerile precise și bine motivate ale d-lui V. Goldiș au făcut de prisos ori-ce alte declarații din partea deputaților naționaliști.

Conspiratorii din Persia par a fi uneltele prințului Zill es Saltaneh. Parlamentul e cu totul străin de conspirație. Emirul Djeng, care se refugiasse la legațiunea Rusiei a plecat de-acolo.

Comunicațiile telegrafice cu Teheran sunt întrerupte; numai linia care leagă acest oraș cu *Atrabad*-ul mai funcționează.

Șahul a răspândit în capitală un manifest prin care se declară devotat constituției. Arestarile cari au avut loc nu provin decât din dorința de a se pune capăt agitațiilor revoluționare cari împiedecă restabilirea liniștii și a ordinii. Populațiunea a primit manifestul cu multă simpatie.

Orașul e liniștit.

## Tăcere.

De Leonid Andrejew.

În ziua înmormântării veni multă lume la biserică — și cunoscută și necunoscută de popa Ignat — și toată acea lume căină pe Vera care murise de-o moarte atât de năprasnică și căută să descopere în vocea și mișcărilor tatălui ei urmele unei mari dureri. Nimeni nu iubea pe popă pentru că era bățos și mândru, neîndurător cu cei ce păcătuiau, pismătareț și lacom, nepierzând nici un prilej de a ciupi ceva de prisos dela enoriașii lui.

Și tuturor le-ar fi plăcut să-l vază frânt de suferință, strivit de gândul că e de două ori vinovat de groaznicul sfârșit al fiicei sale: ca părinte crud și ca preot rău care n'a știut să păzească de un atât de mare păcat pe fata lui, carnea și sângele lui. Toți îl priviau cu încordare și cercetători, dar el simțind în spate privirile lor, luptă împotriva durerii lui, își ținea cu atât mai drepte și mai tari spetele largi și puternice și nu se gândea atât de mult la fata lui moartă, cât la apărarea îndărătnică a demnității în care se încăpățina.

— Ce inimă de peatră are popa! — zise un tâmplar căruia preotul Ignat nu-i plătitise niște cercevele de geamuri pe cari i-le lucruse.

Și tot atât de drept și de tare merse popa în urma cadavrului până la mormânt, tot astfel se întoarse acasă. Numai în pragul odăii în care zăcea femeia lui, se îndoi nițel de spate, poate numai fiindcă pentru statura lui toate ușile erau mărunte. Venind de afară, dela lumina strălucitoare, în odaia innecată în umbra groasă, el nu putu deosebi deocamdată fața preotesei și când o văzu bine, se miră că era atât de liniștită și neplânsă. În ochii femeii nu era nici mânie, nici durere.

Ei erau muți și tăceau grei ca de plumb, îndărătnici ca și trupul gras, fără putere care se îngropase în saltelele de puf ale patului.

— Ei, cum te simți? — întrebă preotul.

Dar buzele ei nu se mișcară și ochii nu clipeau. Popa Ignat puse mâna pe fruntea preotesei: era rece și umedă și bolnava nu arată prin nimic că simțise atingerea. Iar când popa își luă mâna de pe ea, doi ochi cenușii, adânci se uitară la el, doi ochi ce păreau aproape negri din pricina pupilelor mărite și în ei nu se cetea nici jale, nici mânie.

— Mă duc în odaia mea de lucru! — mai zise preotul căruia începuse a-i fi frig și groază.

El trecu prin salon unde totul era scuturat și în bună rânduială ca totdeauna și se uită la scaunele cu răzămători înalte cari în îmbrăcăminte lor albă păreau niște morți în giulgiile de înmormântare.

La fereastră era o colivie de rețea de sârmă, dar goală și cu ușa deschisă.

— Nastasio! — strigă preotul Ignat și vocea lui răsună cu putere prin odăile goale care păreau a se rușina că poate strigă așa de tare după moartea fiicei sale. Nastasio! — strigă el a doua oară — unde e canarul?

Bucătăreasa — atât de plânsă încât nasul ei părea o sfeclă roșie — răspunse grozolan: „Unde să fie? A sburat!“

— De ce i-ai dat drumul? — întrebă preotul, încruntând din sprâncene.

Nastasia izbucni în lacrimi și ștergându-și ochii cu căpățile basmalei de cap, bătăb:

— L-a... chemat... sufletul domnișoarei... cum îl puteam... opri?

Preotului i-se părură că vesela păsărică galbenă, care cântă cu capul plecat totdeauna atât de drăgălaș într'o parte, ar ținea cu adevărat de lumea unde era sufletul Verei și că n'ar fi putut crede că Vera e moartă dacă păsărica ar fi fost în colivie. Mânia clocotea din ce în ce mai cu putere în el și preotul strigă: „Ești!“ Și deoarece Nastasia părea a nu înmeri deodată iverul ușei, el adăogă: „doboaco!“

(Urmează).

Trad. de C. Sandu-Aldea.

## VIEȚA ÎN BUCUREȘTI.

Aniversarea morții lui Ciprian Porumbescu. — Examenele conservatorului de declamație.

Cu prilejul împlinirii a douăzeci și cinci de ani dela moartea compozitorului național Ciprian Porumbescu, societatea corală „Carmen“ și-a împlinit o pioasă datorie celebrând un parastas în memoria duosului melodist.

S'a cântat și o parte dintr'o liturgie de Ciprian, slăvindu-se astfel într'un chip deosebit marile compozitor.

De altfel, acest eveniment a avut darul să deștepte luarea aminte a tuturor asupra acestui compozitor, care, deși dispărut de tânăr, a lăsat o frumoasă moștenire muzicală din care s'au înfruptat mulți așa ziși compozitori. E destul să amintesc că „Tricolorul“ lui Porumbescu e foarte cunoscut într'o imitație sarbădă. Și câte ar mai fi încă, mai ales că lucrările lui Ciprian circulă prin manuscrise.

Se impune o cât mai grabnică dare la lumină a operilor lui Porumbescu, atât operele cât și lucrările de caracter religios, cât și simplele închegări melodice, bucățile corale brodate pe motive populare.

Societatea „Carmen“ va sărbători cât de curând pe Porumbescu și printr'un mare concert în care se vor executa fragmente din „Crai nou“ dintr'un concert coral, cum și mai multe piese corale.

S'au început examenele „Conservatorului de muzică și declamație“ deschizându-se seria lor prin examenul celor două clase de declamație.

Din anul I ai clasei doamnei Aristița Romanescu s'au distins d-șoarele Cocea Alice, Ciucurescu Alexandrina și Rădulescu Florica: iar din anul al doilea al aceleiaș clase d-rele Culiță, Ionescu și d-ra Ioanid au dat dovezi talente reale și pornite pe adevărata cale.

Din anul I al clasei d-lui Notara au arătat frumoase inclinații pentru scenă d-nii Mărculescu, Brădescu, Toneanu și indeosebi d-l Nedelcovici; nu se poate spune acelaș lucru și despre anul al II-lea al aceleiaș clase, din care nici un elev nu s'a distins.

De altfel, partea interesantă a examenelor de declamație o alcătuiește anul al III-lea, cel din urmă, unde se revelează câte un talent două-cu care mai târziu se poate mândri scena noastră. Și anul acesta, mai ales în clasa d-rei Romanescu, am avut fericirea de a găsi talente mari cari fac fală școlii din care au eșit. E vorba de doamna Olimpia Bârsan și de d-șoara Tina Barbu, două absolvente care au reușit în câteva scene din diferite piese, să infioare pe toți prin puterea cu care exteriorizau stările sufletești.

Astfel d-na Bârsan, atât de bine înzestrată pentru scenă în toate privințele, bucurându-se și de o voce prețioasă în stare de a da toate mișcărilor sufletești, a dovedit că e adevărată eroină, demnă de teatrul clasic prin felul cum a jucat în „Antigona“ lui Sophocle. Tot atât de bine a fost d-na Bârsan în teatrul modern, și indeosebi în marea scenă din „Tosca“ unde d-na Bârsan, ca artistă cu adâncă pricepere, n'a lăsat nimic de dorit.

Mimică, gesturi, putere în modulațiile vocii, totul a contribuit la deșteptarea fiorului acela pe care nu-l simți decât în fața artiștilor mari.

D-ra Tina Barbu, minunat înclinată spre drama modernă și stăpânită într'o înaltă măsură de fiorul artei atât în greaua scenă din „Femea lui Claudiu“ — Dumas fils — cât și în mai toate replicile date, a deșteptat luarea aminte a tuturor printr'un joc de scenă ales și prin ușurința cu care așterne în mișcările feței toate pornirile sufletului.

Fără îndoială că ambele aceste absolvente vor ajunge două artiste ce vor face fală tuturor scenelor noastre.

Oarecari clipe fericite a avut încă o absolventă, d-ra Georgescu, însă nestăpânirea îndestulătoare a mimice și o mare greutate în modulațiile vocii, arată că mai are încă destul de studiat.

Dintre absolvenții clasei d-lui Notara, impresia cea mai frumoasă a lăsat-o d-l Băilă Nicolae, prin felul corect în care a redat pe șiretul Castagnac din „Femea lui Claudiu“.

În toată scena aceea, grea din toate punctele de vedere, tânărul absolvent a dat toate subtilitățile cu o mare îndemnare făcând cel mai frumos efect. Fiind vorba de rolul unui intrigant, un suflet ticălos, se înțelege cu câte greutate s'a luptat absolventul și de aceea și succesul lui a fost mai strălucit.

Un alt bun absolvent e d-l Gogu Mihăescu, ale cărui reale inclinații pentru scenă le-am simțit în cele două scene pline de greutate din „Să nu zici vorbă mare“.

O impresie destul de frumoasă au lăsat și d-nii Bănuțiu Aurel și Calmuschi prin conștiențiozitatea cu care s'au achitat de părțile lor.

Intr'o producție finală clasele de declamație vor arăta încă odată talentele celor mai buni absolvenți, despre care a fost vorba mai sus.

În afară de aceștia, nimic sau mai nimic — foarte mulți — făcând „Conservatorul“ ca să-și piardă vremea, în paguba altor meserii spre care sunt mai bine inclinați.

N. Pora.

## Morala fabulei.

E cunoscută ingratitudea întrecerii cu individul care nu asudă nici la deal nici la vale. Nu ne trece prin minte deci să servim cu nouă lămuriri în chestia micilor infamii cari se debitează cu toată regularitatea la adresa noastră în așa zisa „Revistă Teologică“. Această epistolă, cu ridicolul bizantinism provincial care o călăuzește, a pierdut demult dreptul de-a fi luată în serios. Cu deosebire tipicul „*numquam ridens*“-ului de pe copertă ne îndeamnă să așezăm în tolbă săgețile. Ce rost ar mai avea să lungesti vorba cu individul care îți umflă vorbele și le dă o interpretare mincinoasă, iar când ti spui pe nume se face niznai și strigă în gura mare că ai batjocorit biserica și pe Dumnezeu din cer? Ce să mai sporești rânduri de tipar pentru astfel de creaturi? Cetitorii noștri își dau singuri seama de direcția ce urmărește „Țara Noastră“ și Intrucât e „împotriva bisericii“ această revistă în jurul căreia sunt grupați oamenii, cari stau în fruntea bisericii noastre. Cum poate fi împotriva bisericii un om, când cei mai de frunte conducători ai acestei biserici îl sprijinesc prin colaborarea lor? Tot atât de temeinice au fost toate acuzele cari au văzut lumina în rândurile numitei epistole. Deaceea, neputând lua în serios îngăimările acestui ridicol savonarolism de câmp, vom da cetitorilor noștri o fabulă ale cărei învățăminte vor infățișa într'o formă mai plastică nota reală a situației.

Fabula a fost trimisă de un amic al nostru și e următoarea:

### Licuriciul.

Eră 'ntunec pe câmpie  
Din răsărit până 'n apus,  
De groaza negurii eterne  
Gonite stelele s'au dus.

În alte lumi cu zări senine  
Zimbea pleoapa lor de aur  
Și 'nfloră o lume 'ntreagă  
Strălucitorul lor tezaur.

Sub cerul îngropat în beznă,  
Ducând poverile vieții,  
Rătăcitori în noaptea neagră  
Se strecurau sfârșiți drumeții.

Dar s'a milostivit de dâșii  
Și dat-a Domnul să răsără,  
Un strop de tainică lumină  
La marginea de drum de țară.

Dedicație.

Au tresărit în drum pribegii  
S'au bucurat și mari și mici  
Când au zărit sfios în iarbă  
Cum strălucea un licurici.

El aducea de sus din stele  
Un picur tremurat de foc,  
O geană albă de lumină  
În drumul lor fără noroc.

Dar licuriciul eră singur  
Și lacrimă biata jivină:  
— „Vai noaptea asta mă sugrumă  
Atât de neagră și străină!“

Și cum stătea așa 'ntr'o seară  
Nenorocitul luminând,  
Plângându-și zodia sărmană  
În singuratecul său gând,

Din adâncimea mlăștinoasă  
A șanțului cu bălării,  
O ploșniță de câmp umflată  
Ieșind din apele sălcii,

Cu chipul galben de mânie  
Gemu: „Tu trântor licurici,  
„De ce-ai venit la noi în țară  
„Tu treaba noastră să ne strici?“

Uimit răspuns-a licuriciul:  
— „Lumina-i singurul meu crez  
„Și cel ce dă lumină lumii  
„El m'a trimis să luminez“.

„La mine se opresc drumeții,  
„Dar e lumina vinovată...  
„La tine ce-ar fi să-i oprescă?“  
Răspuns-a ploșnița umflată:

— „Și eu trezese din nepăsare  
„Pe trecătorul abătut,  
„Căci dacă nu pot da lumină:  
— „Eu put!“

Styx.

## Din îndemnurile sufletului.

De Horia P.-Petrescu.

O figură dintre cele mai luminoase ale Germaniei moderne este de sigur *păstorul Bodelschwingh*. Dacă se întâmplă să trăiești între germani și aduci vorba de păstorul B., vei avea totdeauna bucuria să dai de o privire prietinoasă în ochii celor pe cari îi întrebi și de cuvinte de laudă la adresa omulețului, care poartă numele acesta greu de ținut minte, la început, dar mai apoi păstrat în mintea ta pentru totdeauna. Căci păstorul B. este o figură istorică, am putea zice, tipică de preot care își sacrifică viața pentru semenii săi.

Păstorul B. — sau, cu numele său întreg: baronul Frederic Bodelschwingh — se trage dintr'o familie veche din Vestfalia. Tatăl său a fost ministru prusian, iar numă-sa își dedicase viața întreagă muncii și numai pe seama săracilor (vedem deci că este tradiție în familie altruismul). Fiul lor, păstorul, fiind bolnăvicios ca copil mic, se hotărî să urmeze agricultura, sperând dela viața câmpenească o înviorare a puterilor sale trupesti și sufletești. Nu trecu însă mult și se hotărî să se facă misionar, urmă cursuri la universitățile din Berlin și Basel, plecă în calitate aceasta la Paris, dar în a. 1872 fu chemat într'o localitate din apropierea orașului Bielefeld, la institutul de epileptici de acolo. Păstorul plecă cu bucurie din Paris, având prospecte atât de bune de a munci pentru bolnavii din patria sa și el — care fusese prietin de școală cu împăratul Frederic al III-lea și putea să ocupe un post înalt în ierarhia bisericească — se hotărî să se retragă în sătulețul improvizat pentru epileptici și să-și dea viața întreagă pentru ca să ajutoreze pe cei neputincioși.

Epilepsia este una din boalele cele mai cumplite, care bântue omenimea. De sigur ați văzut și D-Voastră pe vre-o câțiva din bolnavii aceștia, apucați de „boala cea rea“, cum îi zice poporul nostru, și vă veți fi cutremurat, întorcându-vă privirile dela dâșii. Păstorul B. însă și-a zis: Le voi da mână de ajutor, voiu privi cu blândețe în ochii lor și ei — bolnavii, ei des-

moșteniții, ei cari se cred paria societății omenești vor găsi alinare la mine și vor prinde putere.

Dacă ar fi numărul bolnavilor acestora infinit de mic — ne-am mai liniști și noi, dar te prinde groaza când gândești că la o mie de locuitori ai Germaniei se vin doi epileptici, sau — într'un număr mai elocvent, dureros de elocvent! — 26,000 de epileptici în întreagă Germania.

Când a venit, în 1872, păstorul B. în Ebenezer, căci așa se chiamă localitatea unde și-au ridicat bolnavii locuințele lor, nu erau decât 26 de oameni de aceștia nenorociți. Astăzi? Sunt peste 4000 adăpostiți sub aripile proteguitoare ale acestui Messia al bolnavilor.

Ochii ageri, cari te pătrund până în adâncul măruntaielor, ai păstorului au știut descoase și tainele lăuntrice ale unei întreprinderi umanitare atât de însemnate. N'avea parale multe, vre-o 5000 de mărci (6000 de coroane), dar s'a apucat să tipărească cu ajutorul banilor acestora broșuri și foi volante, pe cari le-a răspândit mai apoi în toată lumea, cu o energie de admirat, pe la preoții protestanți și catolici, implorându-i pentru sprijin bănesc. Și a ajuns astfel să adune la vre-o 17,000 de mărci.

Cu banii aceștia a început să sprijinească o colonie întreagă de epileptici, cari alergau la chemarea lui ca la mișcarea misterioasă a lacului Betesda. Dar nu-i chema la trândăvie trupească și sufletească. Știa păstorul B. că întreagă puterea vieții zace în muncă și că munca te scutește de cele mai multeori de frământările nefolositoare ale minții. Iar frământările acestea se sălășluiesc de obicei în mințile bieților oameni bolnavi de epilepsie. Fiind ei văzuți pe acasă cu ochii răi de consăngenii lor, din pricina neajunsurilor, pe cari ei le aduc sau făcându-și ei singuri muștrări de conștiință că nu contribuiesc și ei, cât de cât, la susținerea familiei, ei sunt niște trântori în adevăratul înțeles al cuvântului, oamenii aceștia își pierdeau întreg echilibrul sufletească, apucând cărări neiertate pentru o ființă omenească, punându-și singuri capăt vieții sau instăpânindu se de o cumplită durere sufletească, care-i ducea în pământ.

Inima nobilă a păstorului și-a zis: Să le dau oamenilor acestora să muncească împreună, să se știe folositori și să-și sară într'ajutor unul altuia, de câteori e de lipsă la boala lor nenorocită.

Din 1872 până acuma a făcut minuni omul acesta singur, răzîmându-se ca de o stâncă tare de granit de credința sa nestrămutată în iubirea de oameni. La început a zidit o casă cu trei caturi și i-a dat numele *Bethel*. (Se recunoaște și din numirile date dragostea lui pentru legea creștină). Dela numele acesta al casei singurice s'a numit mai apoi întreagă localitatea. Cu timpul a început să despartă pe bolnavi în diferite categorii: după sex, după etate și după gradul cultural și cu cât creștea numărul bolnavilor cu atât mai mult se deosebeau meseriile și ocupațiunile lor. Incet pe incetul s'a format astfel în Bethel un orașel cu toate breslele trebuincioase unui oraș, ca să poată să trăiască independent, fără de ajutorul cetățenilor din alte orașe. Fiecare breslă și-a căpătat numele său biblic: croitorii au primit numele de *Peniel*, păpucarii *Horeb*, fierarii *Gilgal*, grădinarii *Saron* și așa mai departe, după fierari și grădinari, tipografii, brutarii, tâmplarii, tinighigii, zidarii, șelarii, fotografi, electricianii, spălătorii de rufe și tot ce-și poate închipui omul ca meserie folositoare.

Din ajutorul dat de inimile nobile nu s'au ajutat numai gurile flămânde, pentru câteva clipite, ci banii dați au dat roadă, fiind întrebuințați ca talantul slugii muncitoare din biblie. Epilepticii aceștia au primit cu bucurie munca, care li-se dădea, știindu-se sub conducerea unui om de inimă și sub supraveghierea unor creștini adevărați.

Zi de zi au început să se înmulțească căsuțele drăguțe, zidite de zidari și arhitecți epileptici, mobiliate de mășari epileptici, îngrădite și ferecate de fierari și lăcătuși epileptici.

Nici când nu a existat un stat mai ideal, decât Bethel. Boala — nota aceasta dureroasă comună — i-a adunat pe toți laolaltă și sprijinul reciproc eră ceva de sine înțeles.

În fiecare casă locuiesc cam 40 de epileptici.

Fiecare casă își are gospodăria sa proprie și budgetul său propriu. Drept cap-conducător al casei e Tatăl de casă (*Hausvater*), care trebuie să fie căsătorit. Căsnicia o conduce nevasta și câțiva „frați”. Bolnavii numesc pe conducătorul casei: „Tată”, iar ei se agrăiesc între olaltă cu „frate”. Frați sunt și îngrijitorii dintr'un ord protestant, pregătiți anume pentru îngrijirea bolnavilor.

Fiecare casă are: o sală drăguță de mâncare, o odaie comună de locuit, cu cărți și jocuri, o sală de dormit și odăite. Vieța familiară e scopul final al străduințelor acestora. Tata și cu frații stau la masă de cinci ori pe zi: la 7 iau cafeaua, la 9 ceva de gustare, la 1 prânzul, la 4 cafeaua și la 7 cina. În fiecare sală e câte un harmoniu. Toți cântă câte un psalm înainte de mâncare, și câte un coral după mâncare. La 9 seara sunt toți în pat.

Vă puteți închipui cât de mare e binefacerea pentru un biet bolnav de acesta, care și are patul și scaunul și mâncarea sa, pentru care știe că muncește și că nu cade spre greutate nimănu. Și oamenii aceștia, cari de cele mai multeori sunt nește elemente nefolositoare ale societății, trăiesc laolaltă, muncesc, cântă corale ridicându-se sufletește — cu un cuvânt simțesc că trăiesc și ei, ceace e medicina cea mai bună împotriva desnădejdei sufletești.

Dar nu numai atât. Chiar și pentru orașele învecinate se lucrează în Bethel. Se vinde rufărie fabricată în colonie pentru aproape 800,000 mărci anual. Arhitecții construiesc planuri și pentru străini. Stațiunea electrică trimite 5000 de lămpi afară de Bethel, prin satele învecinate. Canalizația e făcută numai și numai din partea bolnavilor, bibliotecile sunt înființate și susținute de epileptici pentru oamenii mai deștepti ai coloniei, băi excelente, în sfârșit tot ce e de lipsă pentru un orașel de 4000 de suflete se găsește aici întemeiat din partea oamenilor acestora, cari printr'alte locuri își duc vieța amară de pe o zi pe alta, ca vai de ei.

Ar trebui pagini de zeci de ori mai multe ca să înșir toate bunătățile, cari le-a făcut păstorul acesta cu inima de aur; dela azilul pentru copii epileptici și creștini, până la acela al ologilor, al tuberculoșilor, al schilozilor, căci boala aceasta nemiloasă își întinde aripele murdare și în viețile ființelor acestora plâpânde, cari n'au altă crimă pe suflet, decât aceea că s'au născut.

Păstorul Bodelschwigh a făcut minuni. Broșurile lui au cutreierat lumea chemând pe toți să-și dea dinarul pentru o faptă bună. Nu există obiect cât de mic, și cât de neînsemnat care să nu poată fi întrebuințat în colonia sa. Dela scoarțele de cărți, roase și urite, cari se primenesc și se folosesc pentru alte volume, până la hârtia de maculatură, care se prepară din nou, tot — dar absolut tot e primit cu bucurie și mulțămire — din partea păstorului și satisfacția lui sufletească e mare cât vede 4000 de suflete omenești scăpate din ghiarele uritului, ale desgustului de vieță și ale morții premeditate.

Când a fost de lipsă azilul pentru copii s'a adresat păstorul copiilor din împrejurime. Și le-a spus în graiul său blând: „Dragii mei! Am aici tovarăși de ai voștri, cari sunt bolnavi, cari sufer. Vreau să le dau mână de ajutor. Ajutați-mă și voi”. Și copiii s'au apucat și au adunat ban cu ban, încât au ridicat azilul, ei, o armată întreagă, — căci n'au fost mai puțini de 400,000 de copii, cari și-au dat creștarul plini de bucurie.

Când s'a zidit orașelul mai lipsea clopotul bisericei. Cine să contribuie cu 1200 de mărci? Și cât ai bate 'n palme s'a deobligat o localitate din apropiere cu cumpărarea clopotului. Și astfel s'a întâmplat în zeci și zeci de cazuri.

Vara, ceremoniile religioase se țin afară în natură, căci nu încap cu toții în biserica Sionului, care poate cuprinde 15,000 de oameni (căci vin și din locuitorii satelor vecine). Se zice că e un moment înălțător și dureros când vezi atâtea sute și mii de bolnavi rugându-se D-zeului lor în mijlocul naturii în floare, cântând laolaltă și sărindu-și într'ajutor de câteori li apucă boala nemiloasă. Și numai că vezi cum cade unul și altul, cum e ridicat de tovarășii de suferință, cum i-se dă *bromcali*, medicina cea mai potrivită pentru boala lor și cum își vine în simțiri, ca să urmărească de nou cuvintele păstorului Bodelschwigh, care predică de pe amvonul lui de lemn.

Icoană minunată a iubirii de oameni!

Baronul Iroin n'avea decât să se lase dus de curentul, care domnește în clasa din care face parte, ca să petreacă cât e ziua de lungă pe cine știe care țărzure al mării, jucând cărți în sala din Monte Carlo sau în una alta de soiul acesta. Dar nu! Ochii lui n'au aflat mulțămire în jocul acesta frivol și nici sufletul lui în mulțumirea aceasta josnică, ci suferințele domnești l-au îndemnat la *alteceva*, mult mai greu, dar și mult mai nobil. Căci *aceasta* este nobilitura adevărată!

În întreagă Germania este cunoscută figura păstorului acestuia ideal. Dela colibă până la tronul regilor și a împăratului.

Iubirea de oameni e atât de mare încât nu clipește din ochii nici atunci, când e să spună adevărul crud în fața domnitorului său.

Pe timpul războiului cu China, împăratul Wilhelm al II-lea ținuse un discurs războinic soldaților, cari plecau. Între altele le spuse: „Să omoriți fără de milă”. Păstorul B. s'a apropiat de împărat, l-a privit în față și i-a mărturisit ce-l rodea la inimă: „Maiestatea Sa n'a prea gândit ce a vorbit acuma... Augustul D-voastră părinte (prietenul din tinerețe al pastorului) desigur n'ar fi aprobat ținuta.” Dar ce putea să însemneze aceasta pentru o conștiință atât de împăcată ca a pastorului nostru?

Mai târziu, cu altă ocazie, dându-se prilej părechii împărătești să vadă pe B., împărăteasa zise — cel puțin așa se povestește și e semnificativ — zise soțului ei: „B. e aici. Vorbește cu el ceva.”

Și împăratul și-a călcat pe inimă și a vorbit cu pastorul mic de statură, bătut de soare, cu favorite stufoase și cu ochii pironiți asupra lui. Își stăteau față 'n față doi potențați.

Iunie, 1908.

### Ce taină poartă primăvara?

S'a 'ntins demult domnia ierbii pe locurile unde noi Cu genele udate 'n roua furată galbenelor foi Visam albastra nesfârșire a cerului de primăvară...

S'a 'ntins de mult domnia ierbii în codrul unde-odinioară Ne copleșea melancolia întârziatului apus — Aceleași ramuri negre astăzi, cu frunze noi se încărcară, Aceleași crengi acuma poartă podoaba razelor de sus, Iar vântul ce'ngănă atunci tristețea codrilor pustii Imparte zărilor mirezme și cântece de ciocării...

Și azi, când bolta uriașă revarsă vieță peste fire, Când frunzele apasă creanga și florile se frâng de viață, Când harfele rătăcitoare înalță imnuri de iubire Și soarele, dezamăgirea s'o uita — și să iubești te 'nvață De ce mi-e dor de ochii limpezi — atât de blânzi și 'nșelători? Ce taină poartă primăvara de naște și în pietre flori?

Și 'n dimineața asta caldă când soarele sărută unda Ce s'a 'ndrăgît întreaga noapte cu un luceafăr trecător, Și-n dimineața asta caldă când flutura nepăsător Sărută floarea unde-odată a supt otrava ucigașă, Când mîntea mea alungă chipul ce mîne iar mă va trădă, De ce te cere 'ntregu-mi suflet și dornic, brațul meu te'nfașă Și gura mea îți cere gura și ochii mei privirea ta?

Victor Eftimiu.

## HANUL DELA STENA.

— Roman din viața macedonenilor. —

De *Daniel Vodena.*

### VII.

Risto îl privi tremurând.

Apoi, văzând că nu mai suflă, plecă de lângă el.

Îi părea bine că scăpase de Enciu, fiindcă nu mai avea un tovarăș de vânătoare. La gândul că și de aci înainte va fi el singur stăpân peste pădurile Stenei, se înveselea.

Inima îi bătea totuș; o peatră greă îi apăsă sufletul și dacă nu s'ar fi gândit la câte-i făcuse Enciu, și la câte eră să-i mai facă, s'ar fi căit că l-a ucis.

Soarele începea să coboare din vârful cerului. Pădurea eră plină de raze. Căldura lor îl învioră pe Risto de parc'ar fi venit primăvara.

Îi plăcea singurătatea codrului. Intins pe iarbă, cu mâinile sub cap, cu ochii uitați pe seninul cerului, el ar fi stat așa ciasuri întregi, lășându-și mintea să rătăcească prin cine știe ce locuri închipuite, peste munții albaștri din zare, dincolo de apele limpezi ale lacurilor, își lăsa sufletul să se umple de farmecul toamnei, își plecă urechea la freamătul furnicarului din iarbă, unde se alungau atâtea gănganii și privea în neștire sborul pasărilor de peste crengi, sau stolurile călătoare pe depărtata mare a cerului.

Le urmărea cu gândul dincolo din zare, în lumea lor cea nouă, în lumpea de care auzise vorbindu-se atât de mult la han, și-l înfricoșă cu noaptea ei.

Privea șiragurile de cocoare și-l prindea dorul de ducă; se gândea la pasările acelea multe, cari sburau acum spre niște țărături nouă, unde au streșini și grădini cunoscute, unde le așteaptă poate prietenii vechi...

Acum mai mult ca totdeauna ar fi vrut să plece și el în lume, să se frământă într'o nouă viață, să alerge, să învingă.

Adierile aspre ale toamnei îi dădeau indemnuri de luptă;uciderea lui Enciu îl oțelise.

Își încărcă pușca mai mult ca totdeauna și porni printre pomi. Ar fi ascultat cu drag acum bubuituri. Se pregătea să impuște orice ființă din cale; ar fi ochit și în cea din urmă rândunică, dacă n'ar fi găsit alt vânat mai mare.

Doruri sălbătice îl năpădiseră — și nu le înțelegea rostul. Nu știă de ce atâtea indemn să cerceteze cu mai multă grijă pădurea, să strivească frunzele, să frângă ramuri, să lovească, să muște, să strige.

O foame grozavă îl chinuă. Umblă prin pădure ca un tâlhar. O ocol de toate părțile. De douăori se împedea de trupul rece al lui Enciu. O tresărire de scârbă și de groază îl scuturase de douăori, ca să-l cuprindă apoi bucuria.

Cum rătăcia așa, gândurile îl furară iar; uitase unde eră, când, un sgomot de foi strivite îl făcu să tresară.

În fața lui, se oprise din fugă o căprioară, și îl privea lung. Ținea capul sus și ochii mari, mirați, pironiți pe pușcă.

Altădată, privirea blândă a căprioarei l-ar fi făcut s'o cruțe.

Acum, o veselie crudă îi umplea pieptul. Niciodată nu impușcase cu atâtea patimă. Iar când își încărcă prada pe umeri și-și simți spatele încălzit de trupul ei, începă să râdă de fericire, ca în mângâierea unei îmbrățișări calde.

Când cobori la han, eră ziuă încă.

Cei trei bulgari așteptau îngrijorați pe Enciu. Când văzură pe Risto cu căprioara la spinare, se înveseliră și-și uitară de celalalt tovarăș.

În amurg abia, unul din ei își svârli ochii pe coasta muntelui și fiindcă nu vedea nimic, îl întrebă:

— Da nu l-ai văzut pe Enciu?

— Nu, de văzut nu l-am văzut — răspunse Risto repede și cu ochii aiurea — dar l-am auzit împușcând până cătră amează.

— Și nu l-ai mai auzit?

— Nu! S'o fi depărtat pe urma vre-unui cerb, sau cine știe, o fi murit, l-o fi omorât vre-un mistreț, ori o fi căzut în vre-o prăpastie... cine știe.

Cei trei bulgari priveau unul la altul, îngrijorați.

Glasul flăcăului răsuna cam ciudat și ochii îi străluceau grozav în întunecul sării.

Toată noaptea nu dormiră. Cei câțiva drumeți, rămași acolo peste noapte, se mirau că-i văd galbeni, duși pe gânduri, zăpăciți.

Fratele lui Enciu se dase într'un colț, și-și vârșe ochii în palme.

Spunea că el pleacă în pădure să-și caute fratele și se rugă la ceilalți doi să nu-l lase singur.

Așteptară să plece călătorii și în zori începură să urce muntele; Risto le arată drumul: fășia care începea de lângă han, se urcă până la vârf, apoi, cotea printre stânci, pe marginea unei prăpastii, se afundă între niște brazi mărunți și răzbea într'un luminiș. Deacolo urmele bătătorite să risipeau în toate părțile și se pierdeau în iarba verde. Pădurea Stenei, în care ei nu fuseseră niciodată, urcă vârfuri mici, coboră văi line, deschidea prăpastii și îndesându-și stejarii bătrâni, închidea ca un zid, hotarul satelor învecinate.

Până'n fund, trebuiau două ceasuri de mers printre copaci și mărăcini, peste stânci colțuroase, alături de gropi prăpastioase.

Cei trei bulgari căutau cu ochii în toate părțile, strigau pe Enciu, văile urlau, pasări speriate se înălțau de pe ramuri, pietre se rostogoleau cu vuet în prăpastii, dar Enciu nu răspunde.

Risto nu zicea nimic.

Din vreme'n vreme, își pierdea din ochi tovarășii, ca să-i găsească iar pe vr'un virf de stâncă sau la câte o margine de prăpastie.

Soarele dimineții le asvârlea umbrele lungi, nesfârșite, peste copacii din vale și le întindea până cătră culmile celelalte.

Pacea pădurii eră acum turburată de strigătele lor. Toți copacii parcă învieseră, întorceau capul în urma lor, îl clătinau mirați și vijiau prelung în vântul zorilor.

Chemările hangiiilor răsuna mereu.

Risto, care nu putuse impușca nimic, se infuriose — și într'un rând, oprî pe bulgari și le zise:

— Dacă mai sbierați așa, se duce dracului tot vânatul din pădure... și eu nu vreau să mor de foame p'aici!

Fratele lui Enciu însă n'avea de gând să tacă. Se cocoță pe stânci și răgea în vale, numele frate-său.

Atunci, Risto hotărî să-i ducă la mort.

— Veniți după mine. În partea asta l-am auzit împușcând!...

Și porniră câteșii patru spre fundul pădurii. Un sfert de ceas în urmă, ei erau lângă Enciu. Peste noapte, căzuseră foi veștede peste vânatul și vânatul mort; lui Risto îi părea că Enciu s'a cam mișcat din loc.

— Enciu — trebuie să fie! zise el.

Iar bulgarii, cu ochii în pământ, cu glasul stâns, răspunseră.

— Enciu, el e...

Îl curățară de frunze, și-l întoarseră cu fața în sus... Avea obrazul stâng negru și găurit de alice.

Risto stă urcat pe o movilă de pământ dealături și zicea de-acolo...

— Vedeți... l-a omorât cineva...

Bulgarii ridicară ochii.

Risto ședea nepăsător, cu pușca după cap, cu o mână pe țevă, cu alta pe lemn.

Umbra lui se întindea peste pădurea din vale, ca o cruce uriașă...

— Da! da! L-a omorât cineva. Vr'un tâlhar poate. Sau l-o fi omorât eu, mai știi?... Oi fi crezut că e vr'un mistreț. Bietul Enciu, cine l-a pus să umble prin pădure?!

Și îi privea, răsând.

(Urmează.)

## ȘTIRI.

Duminecă, în ziua de Rusalii, I. P. Sf. Sa mitropolitul Ioan Mețianu a hiro-tosit întru protosincol, în catedrala din Sibiu, pe ieromonahul și asesorul consistorial Dr. Miron E. Cristea, iubitul și distinsul nostru colaborator.

Sfânta liturghie a oficiat-o I. P. S. Sa d-l mitropolit, azistat de Preacuv. lor Dr. Ilarion Pușcariu, archimandrit, Dr. Eusebiu Roșca, protosincol, Mateiu Voileanu și Pavel Boldea, protopresbiteri, Dr. Vasilie Stan și Dămetriu Câmpean, diaconi. La liturghie a cântat corul mixt de sub conducerea d-lui profesor de muzică Tim. Popoviciu.

După sfânta liturghie, majoritatea românilor din Sibiu s'a prezentat la locuința noului protosincol pentru a-l felicita din prilejul acestei înaintări binemeritate și pentru a-i exprima dragostea și încrederea lor față de noul dignitar bisericesc.

Ne asociăm și noi la aceste urări de bine și-i dorim: La mai mare!

**Alegere de preot în Deva.** Duminecă, în ziua de Rosalii, a avut loc alegerea de preot în Deva, în locul fostului preot Dr. C. Popescu, ales protopresbiter al Hațegului. La alegere s'au prezentat trei candidați: Seb. Stanca, preot în Vulcani, I. Ludu, învățător în Hunedoara, și Laurențiu Cure, absolvent de teologie.

Majoritatea absolută a voturilor date a întrunit-o d-l L. Cure.

**Alegerile bulgare.** Iată ultimile rezultate ale alegerilor din Bulgaria: democrații au cucerit 172 scaune, agrarienii 23, radoslaviștii 4, naționaliștii 2 și câte unul singur partidele stambuloviste și zancovist.

Insuș Zancof a căzut. Radicalii democrați și socialiștii nu mai au nici un loc în parlament.

**Căile ferate din Balcani.** E aproape sigur că drumurile de fier dintre Dunăre și Adriatica se vor împărți în două: spre San Giovanni din Medica și spre Antivari.

Cu prilejul încheierii convenției, Țarul, Regele Italiei, regele Sârbiei, prințul de Muntenegru și președintele republicii franceze au schimbat telegrame de felicitare.

**Rusia și Persia.** — Trupele rusești au trecut granița Persiei, ca să pedepsească pe briganzi.

Consulul general al Persiei a predat autorităților rusești 50,000 ruble, trimise din Tabritz dintre cari 30,000 vor fi împărțite între familiile căpitanului de cavalerie Droieglasoff și un soldat, uciși pe vremea desordinilor din Belissuvar.

**Chestiunea macedoneană** pare a fi punctul principal care s'a rezolvat la intervederea dintre țarul Rusiei și regele Angliei, la Revel.

Cererea Angliei, privitoare la controlul finanțelor e introdusă în nota rusească, așa că e asigurată unitatea acțiunii celor două guverne.

**Din Casablanca** se semnalează prezența agitatorilor trimiși de Mulay-Hafid, ca să resvrătească triburile supuse, împotriva francezilor.

Din Marakesch se scrie că a fost o luptă între triburile Gagna și Glai; cei din Gagna au refuzat să primească de caid pe fratele lui Glai, iar acesta din urmă a atacat tribul, omorând trei sute de oameni și rănind peste patru sute.

**Consfătuirea confidențială**, conchiată la Brașov în cauza înființării „Fondului jubilar“ al „Gazetei“ cu destinarea de-a veni în ajutorul ziaristilor noștri s'a întrunit în ziua și la ora fixată. Au luat parte la ea prin reprezentanți, opt dintre foile noastre: („Drapelul“ din Lugoj, „Unirea“ din Blaj, „Libertatea“, „Foaia interesantă“ și „Tovărășia“ din Orăștie, „Revista Economică“, „Țara noastră“ și „Foaia Poporului“ din Sibiu.) Celelalte dintre foile invitate, printre cari „Tribuna“ din Arad și „Lupta“ din Budapesta, fiind împiedecate de-a participa prin reprezentanți, au declarat în scris, că primesc hotărârea ce se va aduce în cauza pentru care au fost conchiate.

Cei întruniți, după-ce au fost călduros salutați de Dr. A. Mureșianu, arătându-li-se scopul pentru care i-a invitat, au trecut imediat la deliberarea asupra obiectului dela ordinea zilei.

După un schimb de vederi viu și temeinic conferența a enunțat unanim, că presa noastră îmbrățișează cu simpatie inițiativa proprietarului „Gazetei Transilvaniei“ de a înființa din incidentul jubileului său de 30 de ani al „Gazetei“, un fond menit de a se ajuta din el ziaristii și scriitorii noștri și că este gata să dea tot concursul său posibil pentru realizarea lui.

Se decide apoi de-a se institui în scopul elaborării unui plan amănunțit pentru punerea în ființă a fondului, o comisiune de nouă membrii, cari să se împartă după diferitele centre și după ziarele ce apar în ținuturile acestor centre, în modul următor: Brașovul, ca sediu al comisiunii, să fie reprezentat cu trei membri; Aradul, Budapesta, Lugojul, Sibiuul, Blajul și Orăștia cu câte un membru, care va fi designat de către ziarele din ținutul respectiv.

Cu executarea acestui conclud este însărcinată Redacțiunea „Gazetei“.

Conferența confidențială s'a ținut în cea mai frumoasă și frățească armonie. În fine s'a decis ca despre decursul ei să se publice comunicatul de față.

○  
**În Prusia** au început alegerile pentru colegiul II de cameră. E probabil, că de data aceasta socialistii vor răuși să intre în parlament; se consideră chiar că succesul lor e asigurat în trei circumscripții din Berlin; „*Berliner Tageblatt*“ primește o scrisoare din Hanovra, care face să se prevadă că tot ei vor învinge în despărțământul Linden, pân'acum centru național-liberal.

„Vorwaerts“ publică un prim articol în care declară că nu numai cele trei mandate le sunt asigurate la Berlin, dar că și alte 7—8 scaune vor fi ocupate de ei în viitorul Lanstag.

„E o adevărată victorie morală — scrie „Vorwaerts“ — care probează că o mare parte din burghezie desaproabă reacțiunea prusiană“.

○  
**Din toată lumea.** *Gazette de Voss* află din Darmstadt că împărăteasa Rusiei va sosi în Iulie, cu copiii săi, la castelul Wolfsgarten, ca să stea acolo două luni.

— Camera portugeză a votat adresa de răspuns la discursul tronului, și a adoptat două ordine de zi de încredere desăvârșită în guvern.

— Camera spaniolă a aprobat proiectul de împrumut interior de 160 milioane pesetas, amortizabili cu 4%.

— Camerele spaniole se vor închide abia către sfârșitul lui Iulie, după-ce vor fi terminat discuția legii asupra administrației locale.

— Duma a exclus pentru cincisprezece ședințe pe deputatul socialist Tshecheids, care pronunțase un discurs împotriva religiei.

— Guvernul persan a plătit Rusiei cincizeci de mii de ruble, despăgubiri pentru pagubele produse de invasiune.

— Vaporul englez *Pao An*, în drumul spre Canton a naufragiat. Toți pasagerii europeni au scăpat; s'au înecat însă optzeci de chinezi.

— *Tageblatt* din Berlin, anunță că procesul Eulenburg va începe peste 2—3 săptămâni.

— Amiralitatea otomană a primit ordinul să mobilizeze flota. Se crede că acest ordin provine din incidentul dela Samos, unde marina turcă a jucat un rol care a impresionat pe sultan.

— Nouă oameni au fost omorâți într'un accident de tren, la Novara.

— S'au ciocnit două trenuri în gara din Haarlam. Șapte călători au fost grav răniți.

— La Roma se vorbește de o vizită a Țarului, la regele Italiei, în Septembrie, câtă vreme familia regală va locui la Racconigi.

— În Petersburg se crede că imperiul va respinge proiectul căii ferate din Amur, proiect votat de Dumă.

— Balotajele cari au avut loc Dumineca trecută în Sârbia, completează reînnoirea Skupchtinei, care se compune acum din 85 de partizani ai ministerului și 75 membri ai opoziției.

— Papa a primit pe episcopul din Madrid.

— Sofulis, președintele adunării din Samos a avut o lungă audiență cu ministrul Francei la Atena.

— Procesul intentat autorilor masacrului evreilor la Byalstock, în 1906, a început zilele trecute. Sunt 39 de acuzați și 300 de martori.

— Radoslavov, fostul președinte al consiliului și șef al partidului liberal din Bulgaria, a fost grav rănit într'un accident de trăsură la Sofia.

— Cuirasatele americane *Maine* și *Alabama* au părăsit San-Francisco, întorcându-se în Atlantic prin Honolulu, Filipine și canalul de Suez.

— O depeșă din Atena vestește o nouă neglegiere a bulgarilor în Macedonia: un preot, o femeie și doi copii au fost masacrați în Roznov.

— Contratorpilorul turc *Samsun* a fost avariat de o explozie a căldării. Patru mecanici au fost grav răniți.

— Corespondentul ziarului *Matin* în Tanger, Ludovic Rober, urmărind o căprioară a căzut lângă o prăpastie a capului Spatel și văzând că nu-i vine nici un ajutor, s'a sinucis.

— Două trenuri s'au ciocnit la Roccapietro (Italia); sunt patru morți și 65 răniți.

— Președintele adunării din Sanos, Sofulis, a prezentat un nou memoriu ministrilor puterilor protectoare, protestând împotriva feluritelor măsuri

luate de autoritățile turcești, măsuri cari violează constituția insulei.

— Un tren a deraiat zilele trecute între Maffles și Atté (Belgia) și s'a aprins; trei vagoane și mașina au ars. Sunt cincisprezece victime: 3 morți, trei gravi răniți și 9 răniți mai ușor.

— Senatul statului New-York, reunit în sesiune specială, a votat cu o voce în majoritate, o lege interzicând pariile pe câmpurile de curse. Această voce în majoritate a fost obținută grație devotamentului unui senator care deși abia operat de apendicită, a părăsit patul ca să voteze.

— Împăratul Franz Iosef a primit în audiență particulară pe Abbas-Hilmi II Kediul Egiptului.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.

Red. responsabil: LAZAR DEVAN.

Nr. 108/1908.

## Publicațiune de licitație.

Comunele Tilișca și Galeș dau în întreprindere pe calea licitațiunii publice minuende împreună cu oferte închise și ținândă în 4 Iulie 1908 la 10 oare a. m. în localul oficiului pretorial din Săliște clădirea alor 3 poduri de ferbeton cu prețul strigării de 22,440 Cor. 32 fl. și depunerea unui vadiu de 10%.

Planurile, preliminarile și condițiile de licitație minuendă referitoare la aceste lucrări se pot privi în cancelariile respectivelor comune în oarele oficioase.

Primăriile comunale.

În fabrica de Var din Orlat, se arde și expediază zilnic, în mare și mic,

renumitul

**Var de Orlat**

liber de piatră și sigură.

Preț moderat, serviciu prompt și real.

**I. Banciu & Co.**

10-10

Orlat.

Banca de asigurare

**„TRANSSYLVANIA“**

— din Sibiu —

intemeiată la anul 1868

în Sibiu, str. Cîsnădiei Nr. 5 (edificiile proprii).

Fonduri de întemeiere și de rezervă 2.161,399.11 cor.

asigurează în cele mai avantajoase condiții:

**contra pericolului de incendiu și exploziune,**

edificii de ori-ce fel, mărfuri, mobile, vite, produse economice etc.

**asupra vieții**

în toate combinațiile: capitale pentru cazul morții, asigurări de zestre, de copii, de studii, rente pe vieată etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului scadent la decedare.

Valori asigurate contra incendiului:

**95.816.412 — coroane.**

Capitale asigurate asupra vieții:

**9.882.454 — coroane.**

Dela întemeiere s'au solvit:

pentru despăgubiri de incendii **4.484.278.83** coroane,

pentru capitale asigurate pe vieată **4.028.113.12** coroane.

Oferte și orice informațiuni se pot lua dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cîsnădiei Nr. 5, etagiu I, curtea I, și la agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea-mare, dela subagenții din toate comunele mai mari.